

שיפר, יצחק (1884-1943)

(Ignacy Schiper). היסטוריון ואיש ציבור יהודי. ש' נולד בעיר טרנוב שבגליציה המערבית, למד באוניברסיטאות קרקוב ווינה. סיים חוק לימודיו בפילוסופיה וב-1907 זכה בתואר דוקטור למשפטים על עבודתו על מצבם הכלכלי של יהודי פולין בימי-הביניים. עד מלחמת-העולם הראשונה הרבה ש' לנדוד בערי גליציה ועירותיה כמרצה ומסביר מטעם מפלגתו, 'פועלי ציון צ.ס.' (צ.ס. – ציונים סוציאליסטים). ב-1919-1927 היה ציר ב'סים' (פרלמנט) הפולני. בעקבות חילוקי-דעות עם צמרת מפלגתו עבר ש' למפלגת הציונים הכלליים, והמשיך למלא תפקידים בולטים בתנועה הציונית ובחיי הציבור בפולין.

ש' הצטיין כהיסטוריון פורה ומקורי, ולצידו של מאיר שמואל בלבן נחשב להיסטוריון היהודי החשוב שפעל בפולין העצמאית. הוא הקיף בעבודותיו מרחב של תקופות ותהליכים היסטוריים. בעבודותיו העלה תיזות חדשניות ונועזות, ולא כולן נתקבלו בחוגי ההיסטוריונים. ש' ראה עצמו היסטוריון של העם הפשוט, השם דגש בפעילות הכלכלית ובמאבק לקיום, בניגוד לקודמיו שהתרכזו בחיי 'יהודי-שבת'. לש' היתה השפעה רבה על עיצוב ההיסטוריונים הצעירים שבין שתי מלחמות-העולם החלו במחקר ובעבודה מדעית, וביניהם עמנואל רינגלבלום. בפרוץ המלחמה היה ש' חולה קשה, ודווקא הקשיים והסיכונים של מערכת ספטמבר 1939 תרמו להחלטתו. הוא עמד לעזוב את פולין ולעלות לארץ-ישראל, אך יציאתו נמנעה מחמת סגירה פתאומית של סוכנות חברת הנסיעות האיטלקית בפולין. בתקופת המלחמה והגטו בורשה הרבה ש' להופיע בציבור ולפעול. הוא הרצה בהתכנסויות פומביות, השתתף בפעילותו של 'ייקאר' (האגודה לתרבות יהודית) והרצה בסמינרים החשאיים של תנועת החלוץ. ש' ביקר את עמדות היודנרט והשחיתות שפשתה בו. זמן מה היה חבר בוועדה שנתבקשה להציע הצעות לשיפור המצב בפעילות היודנרט, אך הדברים לא באו על תיקונם. גם בגטו המשיך ש' בלא לאות בעבודתו המדעית. לדברי רינגלבלום דיבר ש' בפסח 1942 בפני חוג ציוני סגור על הצורך, אם תבוא שעת הגירוש מורשה, להתגונן ולהילחם ברוח המקבים למען הכבוד. ואולם, כאשר החל הגירוש ביולי 1942, שלל ש', כמוהו כאלכסנדר זישה פרידמן מ'אגודת ישראל' את דרך ההתנגדות. לפי דברי ש' ב-1942 התנסה העם היהודי לא פעם בנסיונות קשים של הרס ואובדן חיי-אדם, אך השלמה כפויה עם קורבן הדם החלקי, איפשרה לעם להישרד ולהמשיך את קיומו.

ש' הצליח לעבור בשלום את הגירוש מגטו ורשה. אחרי גירוש ינואר 1943 הגיע ש' למסקנה כי 'גורלם של יהודי ורשה חתום', ולכן ביקש כנראה להימלט ולהסתתר בקרב הפולנים בצד הפולני של העיר. ואולם, כפי שקובע רינגלבלום ברשימה הביוגרפית על ההיסטוריון, ש' היה עני כ'עכבר הכנסיה' ולא היו אמצעים להצילו. בימי הגירוש האחרון

והמרד נתפס ש' ונשלח למידנק ושם נרצח כנראה בעת הטבח הכללי של יהודים במחנות לובלין בנובמבר 1943.